

GÜNTER
GRASS

Pisica
și șoarecele

Traducere din limba germană
și note de Mariana Bărbulescu

POLIROM
2020

În aceeași iarnă aspră și uscată, împreună cu cele două verișoare ale mele, venite de la Berlin pentru vacanța de Crăciun, și cu Schilling, ca să fim cu soț, am făcut o expediție pe marea înghețată, pînă la dragorul nostru prins între ghețuri. Voiam să ne lăudăm un pic și să le arătăm nava noastră fetelor, care erau drăguțe, suple, blonde, cu păr ondulat și răsfățate de viața de la Berlin. De asemenea, speram că o să facem ceva a-ntîia pe navă – încă nu știam ce – cu fătucile alea, care în tramvai și pe plajă se prefăcuseră stînjinite.

Mahlke ne-a stricat după-amiaza. Pentru că spărgătoarele de gheață fuseseră nevoite să degajeze de mai multe ori șenalul de acces în port, sloiurile se mișcaseră pînă în fața epavei; înțepenite și îngrămădite unele într-altele, ele formau un zid cu multe fisuri, care cînta la atingerea vîntului și acoperea o parte din suprastructură. Pe Mahlke l-am văzut abia cînd am ajuns pe bariera înaltă cît un om și trăsese_răm fetele sus, lîngă noi. Puntea, habitaculul, răsufătoarele din spatele punții, tot ce mai rămăsese forma acum o singură bomboană glasată, alb-albăstruie, pe care o lîngea zadarnic un soare încremenit de ger. Nici un pescăruș. Aștia erau departe, în larg, deasupra gunoaielor de la cargo-boturile blocate în radă de îngheț.

Bineînțeles că Mahlke avea gulerul paltonului ridicat, fularul legat chiar sub bărbie,

acul de siguranță la vedere. Nimic pe cap și pe cărarea din mijloc; în schimb, niște apărători rotunde și negre, așa cum purtau gunoierii și birjarii, legate printr-un braț metalic, încrucișat în unghi drept cu cărarea lui, îi apăseau urechile, altminteri depărtate.

Nu ne-a observat, fiindcă trudea pe covorul de gheață care acoperea prora și cred că-l treceau căldurile. Cu o secure nu prea mare, el încerca să spargă gheața cam pe acolo pe unde, dedesubtul ei, se afla probabil tambuchiul deschis spre proră. Făcea un șanț în formă de cerc, care reproducea circumferința unui capac de canal, lovind iute, din scurt. Schilling și cu mine am sărit de pe barieră, am prins fetele și i le-am prezentat. N-avea mănuși ca să și le scoată. Securea s-a mutat în stînga, tuturor ni s-a întins o dreaptă înțepător de fierbinte, care, după ce ne-a strîns mîinile, s-a întors imediat la secure și la cioplitul șanțului. Cele două fete aveau gura întredeschisă. Dinți mici se răceau. Respirația li se lipea de șaluri în chip de brumă. Cu ochi lucioși, ele se uitau țintă acolo unde fierul și gheața se mușcau. Noi stăteam alături, neluați în seamă, și, cu toate că eram furioși pe el, am început să povestim despre isprăvile lui de scufundător și despre întâmplările din vară: „Plăcuțe, ei, și stingătorul, conserve, vă zic, și îndată cu un deschizător, înăuntru

era carne de om, și din gramofon, când l-a adus sus, a ieșit ceva, și odată a...”

Fetele nu înțelegeau totul, puneau întrebări prostești și îi vorbeau lui Mahlke cu „dumneavoastră”. El săpa neabătut, scutura din capul împodobit cu apărători pentru urechi atunci când noi deveneam exagerat de gălăgioși, împinzind gheața cu faima lui de scufundător, neuitînd însă să-și pipăie cu mîna liberă fularul și acul de siguranță. Când ne-am epuizat forțele, nemaifăcînd altceva decît să înghețăm, el a început, fără să se îndrepte cu totul de spate, să facă mici pauze la fiecare douăzeci de lovituri, umplîndu-le cu vorbe modeste și relatări obiective. Sigur pe el și totodată stînjedit, a insistat asupra încercărilor de scufundare mai neînsemnate, a omis expedițiile îndrăznețe, a povestit mai mult despre munca lui decît despre aventurile din interiorul plin cu apă al dragorului scufundat și a adîncit tot mai mult șanțul din covorul de gheață. Nu cred că verișoarele mele erau entuziasmate de Mahlke: prea era fad și fără spirit în alegerea cuvintelor. În plus, cele două n-ar fi ieșit niciodată cu un tip care purta apărători de urechi, ca un bunic. Cu toate astea, noi am rămas neluați în seamă. El ne făcea să părem niște puști care înghețau intimidăți, cu nasurile curgîndu-le, și care evident n-aveau ce să caute acolo; și fetele

nu ne-au mai privit decît de sus, pe mine și pe Schilling, chiar și pe drumul de întoarcere.

Mahlke a rămas, voia să termine de făcut gaura și să-și dovedească sieși că nimerise locul de deasupra tambuchiului. E drept că n-a spus: „Mai stați pînă ajung pe partea cealaltă“, dar, cînd ne aflam deja pe zidul de gheață, ne-a întîrziat plecarea cu aproape cinci minute, împrăștiind cuvinte cu jumătate de glas, dar nu în sus, spre noi, ci mai mult în direcția cargoboturilor înghețate din radă și fără să se-ndrepte din șale.

Ne ruga să-l ajutăm. Sau ne dădea un ordin rostit politicos? În orice caz, noi trebuia să ne facem nevoile în șanțul lui tăiat în unghi și să topim gheața sau măcar s-o înmuiem cu urina caldă. Înainte ca Schilling sau eu să putem spune: „Nici într-un caz!“ sau „Am făcut deja pe drumul înapoi“, verișoarele mele au strigat bucuroase, dornice să ajute: „O, da! Dar voi trebuie să vă uitați în altă parte – și dumneavoastră, domnule Mahlke“.

După ce Mahlke le-a explicat celor două unde să se lase pe vine – a zis că jetul trebuia să cadă mereu în același loc, altminteri era degeaba – s-a cățarat pe zid și s-a întors împreună cu noi cu fața spre plajă. În vreme ce în spatele nostru pișăiala simultană, pe două voci, se desfășura în chicoteli și șușoteală, noi am stat cu ochii țintă la forfota

furnicilor negre dinainte de Brösen și de pe faleza înghețată. Plopii, șaptesprezece la număr, pudrați cu zahăr pe promenada de pe plajă. Bila de aur din vârful monumentului celor căzuți în război, care se înălța ca un obelisc din păduricea de la Brösen, ne făcea frenetic semne clipitoare. Peste tot, duminică.

Cînd pantalonii de schi ai fetelor au ajuns iarăși la locul lor, iar noi stăteam în jurul șanțului, atingîndu-l cu vîrfurile ghetelor, din cerc ieșeau încă aburi, mai ales în cele două locuri unde Mahlke, prevăzător, făcuse cîte o cruce cu barda. În scobitură, apa era de-un galben pal și se infiltra în gheață cu sfîrîieli. Marginile se făceau aurii-verzui. Gheața cînta plîngăreț. Mult timp a stăruit un miros pătrunzător, pentru că nu erau altele care să-l concureze, și el s-a întetit cînd Mahlke a început să lovească iarăși cu securea în băltoacă și să răzuiască din șanț terciul de gheață, scoțînd cam cît ar fi putut să încapă într-o găleată normală. A reușit să sfredelească puțuri și să cîștige adîncime mai ales în cele două locuri însemnate.

După ce stratul moale a fost dat deoparte, grămadă, și a prins pojghiță de la ger, el a marcat alte două locuri. Fetele au trebuit să se întoarcă, iar noi ne-am descheiat și l-am ajutat pe Mahlke, dezghețînd alți centimetri din stratul de gheață, făcînd două găuri noi, care însă tot nu erau îndeajuns

de adînci. El nu și-a dat drumul udului. Nici noi nu i-am cerut-o, mai curînd ne temeam că fetele s-ar putea să-l încurajeze.

De îndată ce am fost gata și înainte ca verișoarele mele să poată să deschidă gura, Mahlke ne-a trimis de-acolo. Cînd am ajuns iarăși pe zid și ne-am uitat în urmă, el își trăsese fularul peste bărbie și peste nas, cu tot cu ac de siguranță, fără să-și dezvelească gîtul. Mingiuțele de lînă sau pompoanele cu picățele albe și roșii primeau aer proaspăt între fular și gulerul paltonului. Cu spatele încovoiat printre văluri fugare de aburi de spălătorie scormonite de soare, el lovea iarăși cu securea în urma aceea șoptitoare, lăsată de noi și de fete.

Pe drumul de întoarcere spre Brösen, nu s-a vorbit decît despre el. Amîndouă verișoarele puneau întrebări, pe rînd sau deodată, și nu la toate se putea răspunde. Abia cînd cea mică a vrut să știe de ce purta Mahlke fularul tras pînă la bărbie, ca un bandaj, cînd și cea mare a început tot cu fularul, Schilling a profitat de mica ocazie și s-a pornit să descrie mărul lui Adam de la gîtul lui Mahlke, ca și cum ar fi fost vorba de o gușă. A făcut și mișcări exagerate de înghițire, l-a imitat pe Mahlke mestecînd, și-a scos fesul de schi, a sugerat, trecîndu-și degetele prin păr, o cărare pe mijloc și, în cele din urmă, a reușit să le facă pe fete să